

بررسی وضعیت سلامت عمومی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا

*نادیا سلطانی^۱

چکیده

مقدمه: یکی از مؤلفه‌های مهم در موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانشجویان سلامت عمومی آن‌هاست. دانشجویان نیروی انسانی برگزیده و سازندگان فردای کشور هستند و سنجش وضعیت سلامت جسمی و روانی آن‌ها و ارائه راهکارهایی در جهت ارتقاء و بهبود آن از اهمیت بسزایی برخوردار است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت سلامت عمومی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا انجام شد. مواد و روش‌ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی در دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا انجام شد. جامعه مورد پژوهش کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در نیمسال دوم تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۳۵ نفر به عنوان نمونه پژوهشی انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده «پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ» (GHQ-۲۸) بود. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ و روش‌های توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون کلموگروف اسمیرنوف و آزمون t استودنت مستقل استفاده شد.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار نمره سلامت عمومی دانشجویان $13/33 \pm 18/73$ بود. نتایج به دست آمده از آزمون t تک نمونه‌ای حاکی از سلامت عمومی دانشجویان بود. با استفاده از آزمون t مستقل بین سلامت عمومی دختران و پسران تفاوتی مشاهده نشد ($P > 0/05$). همچنین با استفاده از روش بازآزمایی، پایایی ابزار ۰/۸۹ برآورد شد. بحث و نتیجه‌گیری: به منظور حفظ و ارتقاء هر چه بیشتر سلامت عمومی دانشجویان، بر غربالگری‌های دوره‌ای جهت تشخیص و مداخلات به موقع تأکید می‌شود.

کلمات کلیدی: اختلالات روانشناختی، دانشجویان پرستاری، سلامت عمومی.

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال دوم ■ شماره ۴ ■ زمستان ۱۳۹۴ ■ شماره مسلسل ۶ ■ صفحات ۱۹۱-۱۹۶
تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۲/۱۸
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۹/۱۴
تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۲/۱۵

مقدمه

اهمیت است. از آنجا که دانشجویان رشته‌های مختلف تحصیلی بالأخص دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی در آینده عهده‌دار تأمین، حفظ و ارتقاء سطح سلامت جامعه خواهند بود، باید از سلامت روانی و خوداتکایی بیشتری برخوردار باشند تا بتوانند نقش خود را به عنوان یک نیروی تحصیل کرده و متخصص به خوبی ایفا کنند (۲).

دوران دانشجویی مقطع بسیار حساسی در زندگی نیروهای کارآمد و فعال جوان هر کشوری محسوب می‌شود و غالباً با تغییرات زیادی در روابط اجتماعی و انسانی آن‌ها همراه است. آشنا نبودن

بهنجاری و سلامت روانی (Mental health) موضوعات اساسی در روانپزشکی کاربردی و نظری محسوب می‌شود. کارشناسان سازمان بهداشت جهانی (World health organization) سلامت روان را این طور تعریف کرده‌اند: «قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، تغییر و اصلاح محیط فردی-اجتماعی و حل تضادها و تمایلات شخصی به طور منطقی، عادلانه و مناسب» (۱).

توجه به نیازهای روانی و سلامت دانشجویان که درصد قابل ملاحظه‌ای از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند، بسیار حائز

از ۵۰ درصد کل جامعه‌ی آماری) با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیدند و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار مورد استفاده جهت جمع‌آوری داده‌ها شامل پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک حاوی مشخصات جمعیت شناختی از جمله سن، جنس، سال ورود به دانشگاه، وضعیت تأهل، وضعیت سکونت، معدل و پرسشنامه ۲۸ آیتمی سلامت عمومی (GHQ-۲۸) بود. این پرسشنامه توسط گلدبرگ و هیلر در سال ۱۹۷۹ ارائه شده و دارای چهار زیر مقیاس فرعی است و هر زیر مقیاس هفت پرسش دارد. زیر مقیاس‌های مذکور عبارتند از: زیر مقیاس علائم جسمانی، زیر مقیاس علائم اضطرابی و خواب، زیر مقیاس کارکرد اجتماعی و زیر مقیاس علائم افسردگی. پرسشنامه سلامت عمومی آزمونی است با ماهیت چندگانه و خود اجرا که به منظور بررسی اختلالات غیر روان گسسته که در وضعیت‌های مختلف جامعه یافت می‌شود طراحی شده است. لازم به ذکر است که این آزمون جنبه تشخیصی ندارد و تنها می‌توان از آن برای سرنج کردن افراد استفاده نمود (۸).

سؤالات به روش لیکرت نمره‌گذاری می‌شود. حداکثر نمره در هر مقیاس ۲۱ و در کل ۸۴ است و نمره بیشتر مؤید سلامت عمومی کمتر است. جهت بررسی سلامت عمومی دانشجویان از نقطه برش ۲۳ در کل و نقطه برش ۶ برای هر یک از شاخص‌ها استفاده می‌گردد.

روایی و پایایی نسخه فارسی پرسشنامه در مطالعات مختلف تأیید شده است (۹-۱۱) ابتدا با توجه به ترجمه فارسی پرسشنامه و مقایسه آن با نسخه انگلیسی، با نظر اساتید تغییرات جزئی بر روی آن صورت گرفت. برای تعیین پایایی پرسشنامه در مطالعه حاضر، پرسشنامه بر روی ۵۰ نفر از دانشجویان به روش آزمون مجدد با فاصله ۱۰ روز بررسی و ضریب همبستگی محاسبه گردید (۸۹/۰=I).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ شاخص‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون، آزمون کلموگروف اسمیرنوف و آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون t مقایسه‌ای استفاده شد. پس از ارائه توضیحات لازم به دانشجویان در خصوص اهمیت و هدف پژوهش، این فرصت به آن‌ها داده شد که سؤالات خود را در زمینه پژوهش مورد نظر مطرح نمایند. همچنین در ابتدای

بسیاری از دانشجویان با محیط دانشگاه در بدو ورود، انتظارات و نقش‌های جدید، دوری از خانواده، مشکلات اقتصادی، حجم زیاد درس، رقابت‌های فشرده و غیره از جمله شرایطی هستند که می‌توانند مشکلات و ناراحتی‌های روانی را به وجود آورند و باعث افت تحصیلی گردند (۳). دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی ضمن داشتن مشکلات سایر دانشجویان، مشکلات خاص خود از جمله فشارهای روحی و روانی محیط بیمارستان و اورژانس و برخورد با مسائل و مشکلات بیماران را نیز دارند و به نظر می‌رسد دانشجویان این رشته بیشتر از دانشجویان سایر رشته‌ها در معرض خطر از دست دادن سلامت عمومی باشند (۴). میزان شیوع مشکلات روانی در دانشجویان کشورهای پیشرفته ۱۰ تا ۱۲ درصد گزارش شده است (۵). برخی مطالعات انجام شده در ایران در رابطه با سلامت عمومی، اختلالات روانی را در دانشجویان ۱۲/۷۵ تا ۳۰/۴ درصد گزارش نموده‌اند (۶). مطالعات مختلف در ایران نشان می‌دهد در دانشجویان علوم پزشکی شیوع افسردگی، احساس غمگینی، تنش و اختلالات اضطرابی زیاد است (۷). افزایش مراجعه دانشجویان به مراکز مشاوره دانشجویی در سال‌های اخیر مؤید وجود استرس‌ها و مشکلات روانی، اجتماعی و تحصیلی روزافزون در آن‌هاست که در صورت عدم تشخیص به موقع و عدم مداخله بهنگام می‌تواند عواقب ناخوشایندی به همراه داشته باشد به خصوص این امر در مورد دانشجویان رشته پزشکی که حلقه‌های اصلی زنجیر بهداشت و درمان کشور محسوب می‌شوند از اهمیت بالاتری برخوردار است لذا در همین راستا پژوهش حاضر با هدف شناسایی، غربالگری و تعیین مشکلات روانشناختی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی آجا انجام شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی و همبستگی است. به این معنی که بدون مداخله در شرایط فعلی آزمودنی‌ها به جمع‌آوری اطلاعاتی در مورد آن‌ها اقدام می‌شود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا می‌باشد که در نیمسال دوم تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ مشغول به تحصیل بودند. مجموع دانشجویان ذکر شده کمتر از ۲۰۰ نفر بودند. برای انتخاب نمونه با هدف غربالگری ۱۳۵ نفر از دانشجویان این دانشکده (بیش

پرسشنامه به عدم اجبار و داوطلبانه بودن شرکت در پژوهش و نیز به محرمانه ماندن اطلاعات شخصی داوطلبان و عدم استفاده از این اطلاعات در جهت منافع شخصی اشاره شد و به منظور غیرقابل شناسایی بودن شرکت کنندگان جهت جلب اعتماد و همکاری آنان از اخذ نام و نام خانوادگی خودداری گردید.

یافته‌ها

در این مطالعه ۱۳۵ دانشجو شامل ۶۹ نفر پسر (۵۱/۱ درصد) و ۶۶ دختر (۴۸/۹ درصد) مورد بررسی قرار گرفتند. همان‌طور که در جدول شماره یک مشاهده می‌شود از نظر فراوانی ۶۸ درصد نمره کمتر از ۲۳ داشتند که نشانه سلامت عمومی آن‌ها بوده و ۳۲ درصد نمره ۲۴ و بالاتر گرفتند و مشکوک به اختلال روانی بودند. با در نظر گرفتن نقطه برش ۶ برای هر حیطة، ۳۸/۵ درصد از دانشجویان مشکوک به عدم سلامت جسمی کامل، ۴۰ درصد مشکوک به افت عملکرد اجتماعی، ۸/۱ درصد مشکوک به افسردگی و ۳۱/۱ درصد مشکوک به اختلالات اضطرابی بودند. میانگین و انحراف معیار نمره سلامت عمومی دانشجویان ۱۳/۳۳±۱۸/۷۳ و در ابعاد مختلف بدین شرح بود: علائم جسمانی ۴/۵۳±۵/۷۹،

علائم اضطرابی و اختلال خواب ۴/۴۵±۴/۸۴، کارکرد اجتماعی ۳/۵۳±۶/۲۶، افسردگی ۳/۰۴±۱/۸۴.

جهت بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف (one sample K-S) استفاده شد که با توجه به P-Value حاصل از این آزمون نمرات سلامت عمومی دانشجویان در سطح معناداری ۰/۰۵ نرمال بود ($P>0/05$)، همچنین با نقطه برش ۲۳، P-Value حاصل از آزمون t تک نمونه‌ای ۰/۰۰۱ بود لذا، می‌توان نتیجه گرفت که میانگین نمره سلامت عمومی دانشجویان به‌طور معنی‌داری کمتر از ۲۳ بوده و این نشان‌دهنده سلامت عمومی آن‌هاست. (جدول ۲)

به منظور بررسی تفاوت میانگین دانشجویان دختر و پسر از آزمون t مستقل استفاده شد، با توجه به نتایج به دست آمده بین دختران و پسران در حیطة‌های افسردگی، سلامت جسمی، کارکرد اجتماعی، اضطراب و در کل از لحاظ سلامت عمومی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد ($P>0/05$) (جدول ۳).

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف تعیین وضعیت سلامت روانی دانشجویان

جدول ۱- اطلاعات توصیفی مربوط به آزمودنی‌ها با توجه به نمره کل و نمره کسب شده در ابعاد مختلف سلامت عمومی

سلامت عمومی	سالم		مشکوک به اختلال		میانگین	انحراف معیار
	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
علائم جسمانی	۸۳	۶۲	۵۲	۳۸/۵	۵/۷۹	۴/۵۳۶
علائم اضطرابی و اختلالات خواب	۹۳	۶۹	۴۲	۳۱/۱	۴/۸۴	۴/۴۵۴
اختلال در عملکرد اجتماعی	۸۱	۶۰	۵۴	۴۰	۶/۲۶	۳/۵۳۴
علائم افسردگی	۱۲۴	۹۱/۹	۱۱	۸/۱	۱/۸۴	۳/۰۴۵
نمره کل	۹۲	۶۸	۴۳	۳۲	۱۸/۷۳	۱۳/۳۸۵

جدول ۲- آزمون فرض درباره میانگین نمرات سلامت عمومی دانشجویان با استفاده از t تک نمونه‌ای

سلامت عمومی	Test Value = ۲۳		
	تفاوت میانگین	T	Df
علائم جسمانی	-۱۷/۲۱۵	-۴۴/۰۹۸	
علائم اضطرابی	-۱۸/۱۵۶	-۴۷/۳۶۷	۱۳۴
کارکرد اجتماعی	-۱۶/۷۴۱	-۵۵/۰۳۳	
افسردگی	-۲۱/۱۶۳	-۸۰/۷۵۴	
نمره کل	-۴/۲۷۴	-۳/۷۱۰	

جدول ۳- مقایسه دانشجویان دختر و پسر در آزمون GHQ با استفاده از آزمون t مستقل

سلامت عمومی	تفاوت میانگین‌ها	تفاوت انحراف معیارها	t	Sig
علائم جسمانی	۰/۵۲۸	۰/۷۸۳	۰/۶۷۵	۰/۵۰۱
علائم اضطرابی	۰/۸۸۱	۰/۷۶۶	۱/۱۵۱	۰/۲۵۲
کارکرد اجتماعی	۰/۸۶۳	۰/۶۰۶	۱/۴۲۴	۰/۱۵۷
علائم افسردگی	۰/۲۴۴	۰/۵۲۶	۰/۴۶۵	۰/۶۴۳
نمره کل	۲/۵۷۱	۲/۳۰۳	۱/۰۹۳	۰/۲۷۴
		df = ۱۳۴	t = ۱/۰۹۳	
				p > ۰/۰۵

دانشجویان ساکن خوابگاه‌های دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نشان داد که ۲۸/۶٪ از دانشجویان دختر و ۲۵٪ از دانشجویان پسر مشکوک به اختلال روانی هستند (۱۶).

تفاوت بودن شیوع اختلالات روانی در مطالعات مختلف را می‌توان به عوامل متعددی نسبت داد. تفاوت در گروه‌های مورد بررسی، تفاوت در ابزار جمع‌آوری داده‌ها مثل کاربرد پرسشنامه GHQ-۲۸ یا SCL-۹۰ از دیگر عوامل مؤثر در نتایج به دست آمده می‌باشد. مسئله مهم دیگری که باید مورد توجه قرار گیرد، تفاوت شرایط زمینه‌ای (فردی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی) و همچنین عدم تمایل بسیاری از مردم به بیان صریح مسائل و مشکلات روانی خود است که می‌تواند پاسخ آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.

قابل ذکر است، اگرچه پرسشنامه سلامت عمومی به طور قطع نمی‌تواند مشکلات جسمی یا روانی دانشجویان را ثابت کند ولی در غربالگری دانشجویان در معرض خطر یاری‌رسان است، لذا، انجام این مطالعه در سطح دانشگاه و مقایسه وضعیت سلامت عمومی دانشجویان در رشته‌های مختلف تحصیلی و غربالگرهای دوره‌ای جهت تشخیص به موقع و ارائه خدمات مشاوره‌ای امری ضروری است.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از همکاری مسئولین و پرسنل محترم دانشکده پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا و کلیه دانشجویان شرکت‌کننده در این تحقیق تشکر و قدردانی می‌شود.

پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آجا انجام شد. در مطالعات مختلفی که با استفاده از GHQ-۲۸ انجام شده حدود استاندارد متفاوتی برای تعیین مرز سلامتی میان افراد سالم و مشکوک به اختلال تعیین شده است. در مطالعه حاضر امتیاز ۲۳ به عنوان مرز سلامتی و نقطه برش اختیار شد.

در این پژوهش ۳۲٪ از افراد گروه نمونه مشکوک به اختلال در سلامت عمومی بودند که با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون t تک نمونه‌ای میانگین امتیاز نهایی اکتسابی GHQ گروه نمونه به شکل معنی‌داری کمتر از نقطه برش به دست آمد و دانشجویان گروه نمونه از لحاظ روانی سالم به نظر می‌رسیدند. همچنین با توجه به نتایج به دست آمده از آزمون t مستقل بین دو گروه دختر و پسر از نظر وضعیت سلامت روانی تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد. از آنجایی که دانشجویان از حساس‌ترین گروه‌های جامعه و سازندگان فردای هر کشوری هستند و نظر به اهمیت سلامت روانی در یادگیری و افزایش توان علمی این گروه، مطالعات مختلفی در این رابطه انجام شده است. شریعتی و همکاران شیوع اختلالات روانی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ایران را ۴۲/۶٪ گزارش کردند (۶). این مقدار در بررسی عکاشه در دانشجویان علوم پزشکی کاشان ۵۱/۸٪ بود (۱۲). نتایج پژوهشی هاشمی و نوروزی در دانشگاه قزوین بیانگر آن است که ۱۱/۸٪ دانشجویان مشکوک به اختلال روانی هستند (۱۳). عباسی و همکاران در دانشگاه یاسوج ۱۷/۳٪ از دانشجویان را مشکوک معرفی کردند (۱۴). حسینی و موسوی در دانشگاه علوم پزشکی مازندران این میزان را ۲۸/۴٪ اعلام نمودند (۱۵). پژوهش بحرینیان و قاسمی برومند بر روی

References

- 1- Ansari H, Bahrami L, Akbarzade L, Bkhasani N. [Assessment of general health and some related factors among students of Zahedan University of medical sciences in 2007]. *Zahedan Journal of Research in Medical Sciences*. 2007: 295-304.
- 2- Zare N, Daneshpajoo F, Amini M, Razeghi M, Fallahzadeh M. [The relationship between self-esteem, general health and academic achievement students of Shiraz University of medical sciences]. *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*. 2007: 59-67.
- 3- Dastjerdi R, Khazaei K. [Survey of the general health of the newly admitted students of Birajand Medical Sciences University in 2002]. *Journal of BirJand University of Medical Sciences*. 2003: 34-8.
- 4- Mohammad Beigi A, Mohammad Salehi N, Ghamari F, Salehi B. [Depression symptoms prevalence, general health status and its risk factors in dormitory students of Arak University 2008]. *Arak University Journal*. 2009: 105-12.
- 5- Zeighami M, Pour Bahaadini Zarandi N. [The relationship between academic achievement and student's general health and coping styles: A study on nursing, midwifery and health students of Islamic Azad University- Kerman Branch]. *Strides in Development of medical Education*. 2011: 41-8.
- 6- Shariati M, Kaffashi A, Ghaleh Bandy M, Fateh A, Ebadi M. [Mental health in medical students of the Iran University of Medical Sciences (IUMS)]. *Payesh Journal*. 2002: 37-9.
- 7- Narimani A, Akbarzadeh M, Hamzeh M. [Evaluation of general health in medical students of AJA University of medical sciences 2009]. *Journal of Army University of Medical Sciences of the I-R-Iran*. 2010: 49-55.
- 8- Goldberg DP, Gater R, Sartorius N, Ustun TB, Piccinelli M, Gureje O, et al. The validity of two versions of the GHQ in the WHO study of mental illness in general health care. *Psychol Med*. 1997;27: 191-7. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9122299>
- 9- Assadi SM, Nakhaei MR, Najafi F, Fazel S. Mental health in three generations of Iranian medical students and doctors. A cross-sectional study. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*. 2007;42: 57-60. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/17080322>
- 10- Noorbala A, Mohammad K. The validation of general health questionnaire-28 as a psychiatric screening tool. *Hakim Research Journal*. 2009;11: 47-53.
- 11- Taghavi M. [Reliability and validity of mental health questionnaire (GHQ)]. *Ravanshenasi Journal*. 2001: 381-98.
- 12- Tabrizi Zade M, Yasin Ardakani M, Rostam zade P, Zare M. [Evaluation of Mental Health Of medical and Dental students of Shahid sadoghi University of Medical sciences]. *Gamhaye Tose Amuzeshe Pezeshki*. 2012: 23-32.
- 13- Hashemi H, Noroozi K. [Mental health in students in Qazvin University of Medical Sciences]. *Payesh*. 2004;3: 145-520.
- 14- Abbasi A, Kamkar A, Zade Bagheri G, Anbari A. [The Examination of student's mental health in Yasuj University of Medical Sciences and health Service]. *Teb va Tazkieh*. 2001;10: 34-8.
- 15- Hosseyni S, Musavi M. [Mental health status of newly admitted students of Mazandaran University of Medical Sciences in 1999-2000 academic year]. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2000;10: 23-32.
- 16- Bahreynian A, Ghasemi Borumand M. [Mental health in resident students of two dormitory of Shahid Beheshti University of Medical Sciences]. *Teb va Tazkieh*. 2002;14: 65-75.

General Health Status of Nursing Students in AJA University of Medical Sciences

*Soltani. N¹

Abstract

Background: One of the most important factors in students' success and academic achievement is their general health. Students are the human resource and the founders of the future of country, and assessment of their mental and physical health and solutions for their improvement are important.

Objectives: The aim of this survey was to determine the general health status of nursing students in AJA University of Medical Sciences.

Materials and Methods: This descriptive study was performed during the second semester of 2014-2015 in AJA University of Medical Sciences. A total of 135 nursing students were selected through convenience sampling method as the study sample. Goldberg's general health questionnaire was used as the research tool. Data was analyzed by SPSS software descriptive statistics, t-test, one sample Kolmogorov-Smirnov Test and Pearson's correlation coefficient.

Results: The mean and standard deviation was 18.73 ± 13.33 . One sample t-test revealed general health of students. There was no meaningful difference in general health between male and female students ($P > 0.05$). Reliability was estimated 0.89 using the test-retest method.

Discussion and Conclusion: In order to protect and promote the general health of students, periodic screening and timely intervention is emphasized.

Keywords: General health, Psychological disorders, Nursing students.